

گیاه رازیانه

زهرایابی

کارشناس ارشد فیزیولوژی گیاهی

دبیر زیست‌شناسی آموزش و پرورش ناحیه ۳ قم

آشنایی با ویژگی‌های اکولوژیک و خواص دارویی

نارسایی کلیه، آنمی همولیتیک، تشنج و... را ندارد.

➤ عصاره برگ‌های آن باعث کاهش فشار خون می‌شود.

➤ دارای اثرهای استروژنی در افزایش ترشح شیر، پربودهای زودرس، سهولت در تولد و افزایش میل جنسی است. قطره و شربت شیرافزای رازیانه موجود است.

➤ جوشانده رازیانه و عصاره برگ آن شهرت باستانی در تقویت دید چشم دارد و به صورت موضعی برای درمان ورم ملتحمه و التهاب پلک‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

➤ فعالیت آنتی‌اکسیدانی، ضد میکروبی و ضد التهابی و ضد سرطانی دارد که احتمالاً به آنتول آن نسبت داده می‌شود.

➤ بازکننده گرفتگی‌ها، انسداد مجاری سینه، کبد، طحال، کلیه و مثانه است.

➤ در درمان التهاب مؤثر است.

➤ میوه رازیانه اثر نیرودهنده، مقوی معده، اشتها آور، ضد اسپاسم و بادشکن دارد.

➤ میوه واسانس آن به علت وجود آنتول، موجب ترشح شیره‌های گوارشی و کیفیت هضم و رفع سوءهاضمه می‌شود.

ضد چروک، صابون‌ها، نرم‌کننده‌ها و لوسیون تقویت مو استفاده می‌شود.

در همه اندام‌های آن مجراهایی وجود دارد که روغن‌های ضروری تولید می‌کنند و ترکیب عمده آن آنتول^۲ است که در صنعت غذایی و عطرسازی استفاده می‌شود. ساختار شیمیایی آنتول مشابه دوپامین است که به‌طور طبیعی در بدن ساخته می‌شود. از جمله اثرهای دوپامین شل کردن عضلات روده باریک است که توضیح‌دهنده تأثیر مفید رازیانه است.

شرایط مناسب رویش گیاه

رازیانه گیاهی مدیترانه‌ای است و در طول رویش به هوای گرم و آفتاب کافی نیاز دارد. بذر رازیانه در دمای ۶ تا ۸ درجه سانتیگراد

گیاه رازیانه با نام علمی *Foeniculum vulgare* متعلق به خانواده چتریان^۱ است. این گیاه بومی جنوب اروپا، آسیای میانه و مناطق مدیترانه‌ای است و به عنوان سبزی و ادویه استفاده می‌شود. در مناطق مختلف ایران نیز مورد استفاده دارویی و خوراکی قرار می‌گیرد.

رازیانه گیاهی علفی، معطر، افراشته و پایا، به ارتفاع یک تا دو متر، چند ساله و به ندرت یک‌ساله است. ساقه این گیاه استوانه‌ای شکل و به رنگ سبز روشن است. برگ‌ها سبز تیره، متناوب، ظریف و دارای بریدگی‌های کم و بیش عمیق هستند. گل‌های کوچک و زرد رنگ رازیانه در انتهای ساقه‌های اصلی و فرعی به صورت مجتمع در چتر مرکب قرار دارند. ریشه این گیاه غده‌ای، دوکی شکل، مستقیم و به رنگ سفید مات است. میوه آن به طول ۶ تا

پی‌نوشت

1. Apiacea= Umbelliferae
2. anethole

منابع

۱. امید بیگی، رضا. رازیانه. نشریه ترویجی، وزارت جهاد کشاورزی. معاونت ترویج و نظام بهره‌برداری. ۱۳۸۲.
۲. زرگری، علی. گیاهان دارویی. چاپ پنجم. جلد دوم. تهران: انتشارات دانشگاه تهران. ۱۳۷۰. صفحات ۳۳۰-۳۳۳
۳. سفیدکن. فاطمه. بررسی کمی و کیفی رازیانه در مراحل مختلف رشد، تحقیقات گیاهان دارویی و معطر ایران. شماره ۱۰، ۱۳۸۰، صفحات ۱۰۴-۸۵.
۴. مدرس‌نژاد، ویدا. معتمدی، بتول و اسدی‌پور، مرجان. مقایسه اثر مصرف خوراکی رازیانه و مفنمیک اسید در تسکین درد دیسمنوره اولیه. دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. جلد پنجم. شماره ۱. ۱۳۸۵. صفحات ۱-۶.
5. Albert- Puleo M. Fennel and anise as estrogenic agents. J Ethnopharmacol 1980. 2(4): 337-44.
6. Lawrance PM. Merbenyl syrup. Med J. 1985. 142: 579-80.

می‌روید. خاک‌های لومی رسی با مواد و عناصر غذایی و ترکیبات هوموسی کافی برای رویش این گیاه مناسب‌اند. بهترین زمان برای آبیاری، ابتدای رویش گیاه، مرحله تشکیل ساقه و هم‌چنین مرحله نمو گل‌هاست.

خواص دارویی رازیانه

➤ عصاره رازیانه همانند شربت گریپ‌واتر در بهبود دردهای کولیک نوزادان (دردهای گوارشی) مؤثر است.

➤ تأثیر عصاره و اسانس رازیانه بر دیسمنوره اولیه (دردهای قاعدگی بدون پاتولوژی لگنی) مشابه اثر درمانی مفنمیک اسید است و عوارض دارویی مفنمیک اسید از جمله اختلالات گوارشی، اسهال، خونریزی گوارشی،

۱۰ و به عرض ۲ تا ۳ میلی‌متر است. دو انتهای میوه باریک و رنگ آن سبز یا قهوه‌ای روشن است. بذر رازیانه ۲ تا ۳ ساله از قوه رویشی مناسبی برخوردار است و ۱۴ تا ۲۰ روز پس از کاشت سبز می‌شود.

قسمت‌های مورد استفاده آن ریشه، برگ و میوه است. میوه رازیانه علاوه بر داشتن ۱۰ تا ۱۲ درصد ماده روغنی، کمی هم ماده قندی موسیلاژ و اسانس دارد و دارای اثرهای فنیلی است که عامل اصلی خاصیت دارویی آن محسوب می‌شوند. ترکیبات شاخص آن ترانس آنتول، لیمونن و فنچون‌اند. میوه گیاه رازیانه بهترین اندام برای استخراج ترانس آنتول است. اسانس آن در ساخت داروها، مواد آرایشی و بهداشتی کاربرد دارد. در تهیه کرم‌های